

ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОГРАМАТИКА
ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Василенко Тетяна Миколаївна,
слухач магістратури за спеціальністю
«Державна служба»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Якість життя населення значною мірою залежить від пенсійного забезпечення людей похилого віку та впевненості у завтрашньому дні осіб, з
дкі працюють. Саме пенсійне забезпечення є основною складовою частиною системи соціального захисту населення.

В Україні історично склалась однорівнева схема пенсійного забезпечення на засадах солідарності поколінь, яка певним чином узгоджувалася з командно-адміністративною системою. За ринкових умов вона не забезпечує громадянам адекватного заміщення пенсією заробітку, втраченого ними у зв'язку із старістю, та запобігання бідності серед людей похилого віку. Внаслідок цього діючою пенсійною системою незадоволені як платники пенсійних внесків, так і переважна більшість пенсіонерів. Зволікання з усуненням зазначених суперечностей може призвести до гострої і затяжної соціальної напруженості.

Вивченню проблем пенсійного забезпечення присвячено праці таких учених та науковців як О.Адамик, О. Зайчука, В.Ф. Піхоцький, О. Кукурудз, І.С. Микитюк, Н. Барабаш, М. Бариніна-Закірова, С. О. Левицька, І.Б. Стефанюк та ін., які ще раз доводять актуальність обраної теми.

Метою дослідження є виокремлення основних проблем у пенсійному забезпеченні та формування передумов для покращення пенсійної системи України. Унікальність Пенсійного фонду України як центрального органу виконавчої влади полягає в тому, що на відміну від інших державних установ він є одночасно і соціальною, і фінансовою інституцією.

Але разом з тим у пенсійному забезпеченні громадян України існує ряд

проблем, зокрема: низький рівень пенсійного забезпечення; майже відсутня диференціація розмірів пенсій; наявність значних переваг та пільг у пенсійному забезпеченні окремих категорій працівників при однаковому рівні відрахувань на пенсійне забезпечення; несвоєчасна сплата страхового збору (внесків) до Пенсійного фонду України, що зумовило заборгованість з виплати пенсій.

На сьогодні постала необхідність реформування пенсійного забезпечення, що зумовлене соціально-економічними та політичними змінами в суспільстві.

Але основною причиною залишається застарілість існуючої системи пенсійного забезпечення населення. Економічно розвинені країни вже давно перейшли на загальнообов'язкову накопичувальну систему та добровільні недержавні пенсійні фонди .

Для цього запроваджується трирівнева страхова пенсійна система, де закладено основні демократичні принципи (ст. 7 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”). А це означає, що держава, гарантуючи певний рівень матеріального забезпечення в старості, частково перекладає відповідальність за це і на кожного з нас, одночасно даючи нам і право вибору.

Основними проблемами діючої системи пенсійного забезпечення є проблеми соціального характеру, а саме те, що діюча солідарна система пенсійного забезпечення є соціально несправедливою – у першу чергу і найбільшою мірою стосовно найбільш вразливих верств населення.

На нашу думку, діюча солідарна система пенсійного забезпечення є також економічно необґрунтованою і фінансово неспроможною, що, у свою чергу, відображає проблеми економічного характеру. Надмірно високі ставки пенсійних внесків спричиняють додаткове навантаження на економіку. Роботодавці змушені сплачувати до пенсійної системи третину фонду заробітної плати, що підвищує собівартість продукції і знижує її конкурентоспроможність, стримує зростання заробітної плати, не сприяє залученню інвестицій, легалізації тіньового сектору економіки та доходів населення.

Пенсійна система України є недосконалою та малоефективною, адже,

ставки податків високі, а рівень пенсій низький.

Ще одним досить вагомим недоліком в роботі управління є відсутність єдиного програмного забезпечення, що безумовно ускладнює роботу з даними і вимагає їх постійної консолідації різними відділами в єдину базу даних в кінці облікового періоду. Створення єдиного програмного забезпечення дозволить уникнути цієї процедури і оптимізувати використання фінансових і трудових ресурсів фонду.

Зараз спостерігається дублювання функцій окремих фондів соціального страхування. З метою уникнення цього явища та з метою спрощення порядку нарахування і сплати внесків до Пенсійного фонду ми пропонуємо запровадити сплату єдиного страхового внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, доручивши це Пенсійному фонду. Також пропонуємо запровадити економічні стимули для пізнішого виходу людей на пенсію шляхом прогресивного підвищення розміру пенсії за кожен рік праці після досягнення пенсійного віку. Це дозволить зняти навантаження з Пенсійного фонду, яке зумовлене досить високими темпами зростання кількості пенсіонерів в Україні [1 – 3].

Пенсійна реформа має здійснюватися на системних засадах, перевірених досвідом інших країн та адаптованих до українських умов, а саме:

- соціальної справедливості, прийнятності, розуміння та підтримки реформи широкими верствами населення;

- свободи вибору, підвищення зацікавленості і відповідальності громадян за свій добробут у старості;

- економічної обґрунтованості та фінансової спроможності стійкості пенсійної системи;

- сприяння зростанню національних заощаджень та економічному розвитку країни;

- захищеності від політичних ризиків

Внаслідок здійснення реформи буде впроваджено багаторівневу пенсійну систему, побудовану на засадах соціальної справедливості, солідарності поколінь та соціального страхування.

Створення адекватної ринковій економіці пенсійної системи підвищить рівень відповідальності громадян за свою долю, спонукає їх залишати частину зароблених коштів на старість, допоможе подолати патерналістські настрої та очікування, швидше адаптуватися до нових умов життя.

Здійснення пенсійної реформи дасть змогу подолати бідність серед людей похилого віку, які все життя добросовісно працювали і створювали національне багатство. Необхідно створити механізми надійного контролю суспільства й держави за функціонуванням пенсійної системи. Важливою складовою успішного і повноцінного функціонування пенсійної системи є її інформаційне забезпечення. Ми переконані, що система інформування, роз'яснення сенсу проведених реформ має стати основною ланкою в процесі перетворень пенсійної системи. Потрібно забезпечити звільнення Пенсійного фонду від невластивих йому функцій. Зокрема, передати недержавним пенсійним фондам функції з пенсійного страхування працівників тих галузей, які на сьогодні мають пільги при призначенні пенсій. Потрібно впровадити накопичувальну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, провести модернізацію матеріально-технічної бази. В перспективі можна передбачити і здійснення доставки пенсій. Це дозволило б зосередити в органах Фонду усі функції пенсійного страхування – від збору страхових внесків і призначення пенсій до їх доставки пенсіонерам.

Звичайно, ці заходи будуть ефективними за умови забезпечення професійного росту і кваліфікації працівників Фонду, підвищення дисципліни і якості роботи. Тому, саме роботі з кадрами, підвищенню їх професійного рівня необхідно надалі приділяти особливу увагу. Для цього необхідно продовжити практику навчання молоді у вищих навчальних закладах за направленнями Пенсійного фонду та змінити підхід до продовження роботи кваліфікованих досвідчених кадрів пенсійного віку.

Врахування всіх недоліків і вад системи пенсійного забезпечення України та їх вирішення дасть змогу сформувати розвинений ринок послуг з цього виду страхування. Отже, позитивними результатами у покращенні пенсійного забез-

печення України має стати досягнення таких результатів: забезпечення фінансової стійкості та стабільності у сфері пенсійного страхування; зменшення кількості пільговиків; підвищення рівня життя пенсіонерів та впевненості у соціальному забезпеченні; зменшення пенсійного навантаження роботодавців; створення результативної системи управління пенсійними грошовими потоками; заохочення громадян до заощаджень на старість; встановлення чіткого законодавства.

За умови здійснення вище названих заходів пенсійне забезпечення в поєднанні із соціальною допомогою сформуєть набагато надійнішу систему захисту від бідності, ніж та, яка існує сьогодні.

Проте, якщо зміни буде запроваджено тільки в пенсійній системі, то виявлені проблеми навряд чи вдасться усунути. Пенсійна реформа має стати складовою частиною комплексної програми економічних і фінансових перетворень.

Література:

1. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05 листопада 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09 червня 2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
3. Про Положення про Пенсійний фонд України : Указ Президента України від 6 квітня 2011 р. № 384/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/384/2011>

Науковий керівник: к.е.н., доц. А. Г. Кабанець